

Ary Scheffer was ook een schip

Welke rechtgeaarde Dordtenaar heeft nog nooit van Ary Scheffer (1795-1858) gehoord? En wie kent het imposante standbeeld op het Scheffersplein van onze wereldberoemde kunstschilder niet? Maar is er nog een stadgenoot die zich herinnert, dat de Ary Scheffer ook een schip was? En dat er zelfs niet minder dan vijf schepen werden vereerd met zijn naam? Dankzij een voordracht van Gerrit Wildeman voor de leden van de Vereniging Dordrechts Museum en de uitgave van een interessant boekwerkje van zijn hand, zijn deze feiten weer helder boven Dordts water komen drijven.

Ary Scheffer was ook een schip. Dit verbluffende bericht ontving ik van een nog steeds in Dordrecht geïnteresseerde jeugdvriend. "Van enige connectie tussen Ary Scheffer en de zeevaart of de zee, was mij indertijd niets gebleken", vertelde Wildeman. "Ook niet in Parijs tijdens een driedaagse kunst- en studiereis. Integendeel: Scheffer kwam mij over als een uitgesproken landrot!" De interesse van Gerrit Wildeman was gewekt. Hij begon te speuren. "Ik belde mijn neef Diederick Wildeman, die bij het Scheepvaartmuseum in Amsterdam werkt. En hij vond meteen de oplossing: uit de gegevens bleek dat er meerdere schepen waren geweest met de naam Ary Scheffer."

Scheepswerf Schouten

Nadat Wildeman uiteindelijk na veel spuurwerk vier Ary Scheffer-schepen zwart op wit had staan, leek het hem gewenst conservator Sander Paarlberg van het Dordrechts museum daarover te informeren. Die reageerde enthousiast en belde meteen Chris de Bruijn van museum van Gijn, die scheepvaartzaken behartigde. Ook de Bruijn was direct geïnteresseerd en belde al snel terug dat hij een vijfde, ook het oudste schip met de naam Ary Scheffer had ontdekt, een houten driemaster. Nota bene in Dordrecht gebouwd, op de scheepswerf Jan Schouten aan de Kalkhaven, als de Stad Dordrecht, maar na de tewa-

terlating omgedoopt tot Ary Scheffer. Dat schip vertrok op 23 april 1856 naar Java. In 1878 ging het ten onder na stranding op het eiland Sapudi, ten noordoosten van Java. De Ary Scheffer schepenlijst was nu voltooid: een driemaster gebouwd in 1856, een stoomzeilschip anno 1857, een stoomschip van 1883, een stoomschip uit 1904, en een motorschip gedateerd 1938.

Stoomvaartmaatschappij

Ondanks het navorsen naar al die schepen, had Gerrit Wildeman nog geen enkele goede afbeelding of scheepsportret kunnen vinden. Ook in het Maritiem Museum te Rotterdam waren geen mooie scheepsportretten te vinden. Technische detailtekeningen waren eigenlijk

Stoomzeilschip Ary Scheffer 1, voor de Franse kust bij Le Havre.

Gesigneerd Ed. Adam

alleen interessant voor specialisten. Wel hing er een aardig halfmodel van het in 1883 gebouwde stoomschip Ary Scheffer. Gelukkig waren er in de Rotterdamse Museumbibliotheek ook nog sporen te vinden. Op de schepenlijst van de NV Havre Stoomvaartmaatschappij Rotterdam stonden negen scheepsnamen waaronder vier Ary Scheffers en één Jongkind.

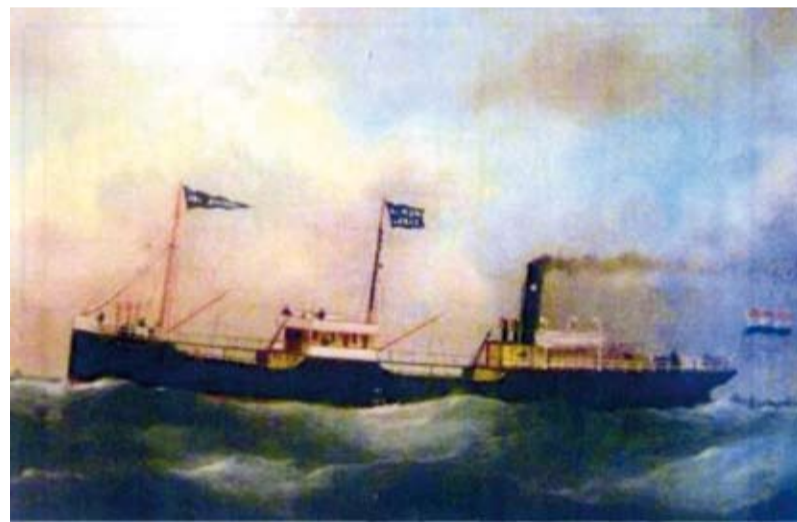
De Noord

Wildeman: "Dat vond ik een verbluffend vroeg staaltje van mar-

keting in een tijd dat dat woord in Nederland nog moest worden uitgevonden!" Steeds enthousiaster, speurde Wildeman onvermoeibaar en grensoverschrijdend voort: via Google, de rederij-archieven in Bordeaux, het Stedelijk Museum in Le Havre, etcetera. Nog meer gegevens werden gevonden via oud-stuurman Willem Riepma, die in de tweede wereldoorlog nog op een 'Ary' had gevaren. Dankzij een club van oud-werknemers van scheepswerf De Noord in Alblasserdam, de bouwers van de laatste Ary Scheffer was een statieportret van dat schip snel gevonden.

Een kleurig zeegezicht in groene, woelige baren nabij Le Havre, gesigneerd door E. Adam. Het geeft een duidelijke weergave van een rijk, internationaal Dordts verleden. Inmiddels zijn alle Ary Scheffer-schepen in vorige eeuwen helaas vergaan. Maar de naam Ary Scheffer zal zeker, niet alleen in de kunstwereld, maar ook in onze Dordtse maritieme geschiedenis voor eeuwig blijven bestaan.

Wyske Nederveen

Het stoomschip Ary Scheffer 3, van NV Le Havre Stoomvaart Mij.

Gesigneerd Ed. Adam

Meer informatie over het boekje: tel. 078 - 613 97 88

Wonderen van licht

In het Dordrechts Museum zijn dankzij de stedenband bijzondere ikonen te zien. In het kader van 40 jaar stedenband met het Duitse Recklinghausen opende het Museum op 26 oktober de tentoonstelling Wonderen van licht, ikonen uit Recklinghausen en Varna.

Dankzij de levendige stedenband die Dordrecht heeft met Recklinghausen en Varna was het mogelijk uit de collecties de mooiste en bijzondere ikonen te selecteren. Het Ikonen-museum in Recklinghausen bezit de belangrijkste collectie Oost-Europese kerkelijke kunst buiten de orthodoxe landen. Deze collectie omvat meer dan 3000 ikonen uit Griekenland, Rusland en de Balkanstaten van de 13e tot de 19e eeuw. De ikonen uit het Archeologisch Museum in Varna stammen voornamelijk uit de Bulgaarse Renaissance (18e en 19e eeuw) en vertegenwoordigen op hun beurt een betekenisvolle periode binnen de orthodoxe wereld.

Door de totaal verschillende collecties Recklinghausen en Varna naast elkaar te presenteren illustreert de expositie in Dordrecht de ontwikkeling van de wat statische Byzantijnse voorbeelden tot de vrijere en

soms westers beïnvloede Russische ikonen en de zo karakteristieke eigenheid van de Bulgaarse iconografie met zijn kleurrijke ikonen. De tentoonstelling Wonderen van licht toont meer dan 75 ikonen waarvan een groot deel nog nooit eerder in Nederland te zien was.

Nog te zien tot 22 februari 2015.

Membrandt

(1953-2014)

Ze werd als Christa Maatjens geboren, maar 'verdiende' de kunstenaarsnaam Membrandt in 1987 toen ze in Varna en Sofia deelnam aan een door de Stichting Oost Europa Projecten georganiseerde culturele uitwisseling. De Bulgaarse kunstenaar Milko Bozhkov gaf haar die naam, omdat ze lijfelijk gepassioneerd was in membranen, waarmee ze experimenteerde, en op zoek was naar het Gulden Vlies.

Twee maanden geleden ontmoetten we haar in Villa Augustus. Plompverloren zonder enige inleiding zei ze: "Ik ga sterven, voor mij is het einde in zicht". Ze was zo zelfverzekerd, dat het leek of ze geen troost nodig had. Ze was genadeloos voor zichzelf en in haar werk. Zoals ze zichzelf vaak lijfelijk had ingezet voor haar kunst, zo gebruikte ze in de laatste jaren haar ziekte om door haar kunstwerken inzicht te geven in het sterfensproces.

De eigenzinnige Dordtse kunstenaar Membrandt is niet meer. Haar werk blijft. Art=Survival was de titel van haar tentoonstelling in Megnyiotó (Hongarije 2013) nog te zien op You Tube.

Ada d'Hamecourt en
Ton Delemarre

Preitaart met zalm

De dagen worden korter en kouder. Dat betekent voor tuiniers: de laatste groente oogsten en de tuin schoonmaken en opruimen. Alle stokken, paaltjes en hekwerkjes eruit, want straks wordt het weer spitten! Toch is niet alles kaal: de Oostindische kers weet van geen ophouden en in de hemelsblauwe bloempjes van de tuinsalie zoemen nog dappere bijen en hommels. Ook roos Othello showt trots zijn geurige dieproze bloemen.

Op het veld blijven natuurlijk de echte overwinteraars: spruiten, boerenkool en prei. Die trotseren onverschrokken elke kou en wachten trouw op ons. De prei doet het altijd goed en is een geweldige groente. Gooi vooral niet teveel van het groen weg, want daar zitten de meeste goede stoffen in: ijzer, magnesium, foliumzuur en vitaminen B1, B6, B11 en E. En van deze oergezonde hap kun je ook nog eens de heerlijkste hartige taarten maken: bijvoorbeeld een met zalm.

Nodig voor 4 personen:

- 1 kilo prei
- 5 plakjes hartige taartdeeg (diepvries) wat bloem om uit te rollen
- 5 eetlepels paneermeel
- 2 eetlepels olijfolie
- 1 blik roze zalm, 213 gram
- 50 gram zwarte olijven zonder pit
- 4 eieren
- versgemalen peper en zout
- taart- of quichevorm 24 cm

Laat de plakjes deeg los van elkaar ontdooven. Maak de prei schoon en snijd hem in ringen. Leg de plakjes deeg op elkaar, maar zorg dat de hoeken steeds een stukje verspringen. Rol ze uit op een met bloem bestoven werkvlak taartvorm met een doorsnede van 24 cm tot een cirkel van 28 cm doorsnede. Bekleed een lage, ingevette met het deeg en bestrooi de bodem met het paneermeel.

Verhit de olie in een ruime pan en bak de prei, al omscheppend, in ca 10 minuten beetgaar. Laat in een vergiet uitlekken en breng op smaak met zout en peper. Laat de zalm uitlekken en verwijder eventuele graatjes. Hak de olijven grof. Verwarm de oven voor tot 200 graden. Verdeel de prei over de bodem van de taart. Verdeel dan de vis en de olijven erover. Klop de eieren los met 3 eetlepels water en, naar smaak, nog wat peper en zout en schenk over de taart. Zorg ervoor dat ook de randen met dit eimengsel worden bestreken. Bak de taart in ca 30 minuten lichtbruin en gaar. Lekker zo uit de oven, maar kan heel goed opgewarmd worden. Serveer er aardappelpuree bij. Eet smakelijk!
Maartje Schaffels